PERCEPCIA REGIONÁLNEHO ROZVOJA OBYVATEĽMI KÚPEĽNEJ OBCE BRUSNO

Katarína Viliňová, Gabriela Repaská, Katarína Parobeková

Abstract

Recently, the topic of regional development received considerable attention in society. Even the municipality of Brusno, which belongs to a spa town in Slovakia of national importance, has a strong interest in its development. It emerging spas have a positive impact on the overall development of tourism in the village. Regional development strategy to fulfill its primary function, if it were not included in the views and needs of the people. The potential of municipality its predisposition, both natural and human sphere. Their knowledge is an essential condition for the long process of regional development. This paper aims to assess the perception of regional development in the Brusno municipality.

Keywords: Brusno municipality, regional development, enquiry, perception

Úvod

Rozvoj regiónov predstavuje dynamicky sa vyvíjajúci proces, ktorý so sebou prináša potrebu riešenia mnohých závažných problémov. Regionálna a štrukturálna politika ponúkajú nielen návody, ale aj možnosti ich riešenia prostredníctvom nástrojov štrukturálnej politiky. Úspešnosť a efektivita však závisí od schopnosti implementácie nástrojov v podmienkach konkrétnych regiónov.

Vo všeobecnosti regionálny rozvoj zahŕňa ekonomické a sociálne procesy prebiehajúce v prírodno – spoločenskom prostredí regiónu, ktoré by mali využívať ale aj rešpektovať možnosti, predpoklady a osobitosti regiónu. Možno ho teda chápať ako zabezpečenie rastu ekonomického a sociálneho potenciálu regiónu, ktorého využívanie má viesť k zvyšovaniu životnej úrovne obyvateľov, k sociálnemu a ekonomickému rozvoju krajiny, so zachovaním trvalo udržateľného rozvoja (Rajčáková, 2005).

Podľa zákona č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja možno regionálny rozvoj definovať ako súbor sociálnych, hospodárskych, kultúrnych a environmentálnych procesov a vzťahov, ktoré prebiehajú v regióne a ktoré prispievajú k zvyšovaniu jeho konkurencieschopnosti, k trvalému hospodárskemu rozvoju, k sociálnemu a územnému rozvoju a k vyrovnávaniu hospodárskych a sociálnych rozdielov medzi regiónmi.

Brusno, ktoré patrí ku kúpeľným miestam Slovenska s celoštátnym významom, má veľký záujem na svojom rozvoji. Práve rozvíjajúce sa kúpeľníctvo má pozitívny vplyv nielen na rozvoj cestovného ruchu ale i celkový rozvoj obce.

Za posledné roky sa obec stala vyhľadávaným kúpeľným strediskom, za čo vďačí výskytu minerálnych prameňov, priaznivej horskej klíme a vhodnej polohe. Na základe týchto faktorov má obec vynikajúci potenciál pre svoj ďalší rozvoj a pozitívne vyhliadky rastu do budúcnosti.

Vymedzenie územia obce Brusno

Obec Brusno patrí do Banskobystrického samosprávneho kraja, leží 21 km od mesta Banská Bystrica. Rozprestiera sa v severovýchodnej časti okresu Banská Bystrica. Brusno susedí s 10-timi obcami. Na západe s obcami Hiadeľ a Medzibrod, na juhu s obcou Ľubietová a na východe s obcou Pohronský Bukovec. Tieto obce patria do okresu Banská Bystrica. Na juhovýchode má obec spoločnú hranicu s obcou Predajná. Na východe susedí s obcami Nemecká, Ráztoka a Jasenie, ktoré patria do okresu Brezno. Severnú hranicu má Brusno spoločné s obcami Liptovská Osada a Liptovská Lúžna, ktoré ležia v okrese Ružomberok v Žilinskom samosprávnom kraji.

Brusno má rozlohu 4 351 ha a je tvorený tromi miestnymi časťami - Svätý Ondrej, Brusno a Brusno-kúpele. Patrí do troch geomorfologických celkov. Severná časť sa rozprestiera v celku Nízke Tatry, v časti Prašivá. Stredná časť je súčasťou Horehronského podolia, konkrétne Lopejskej kotliny a južná časť patrí do celku Veporské vrchy a podcelku Čierťaz. Najvyššiu nadmorskú výšku dosahuje vrchom Veľká Chochuľa. Preteká ním rieka Hron. Geografické súradnice stredu obce sú 48° 47' 49,77'' severnej geografickej šírky a 19° 22' 33,55'' východnej geografickej dĺžky (Hronček, 2004).

Nachádza sa na trase cesty I. triedy č. 66, na úseku Banská Bystrica – Brezno a na železničnom ťahu Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany (trať č. 172).

K 31. 12. 2012 žilo v obci 2 121 obyvateľov. Z celkového počtu tvorili muži 1 025 obyvateľov (48,3 %) a ženy 1 096 obyvateľov (51,7 %). V rámci štruktúry ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa odvetvia hospodárstva tvorí najpočetnejšiu skupinu obyvateľstvo bez udania odvetvia, čo predstavuje 24,11% (244 osôb). Z hľadiska národnostnej štruktúry dominuje slovenská národnosť s podielom 97,5 %. Podľa náboženského vyznania prevláda rímskokatolícke vierovyznanie s podielom 89,6 %. Najviac obyvateľov má dosiahnuté stredné vzdelanie s maturitou (29,92%).

Obec Brusno je charakteristická kúpeľmi, ktoré sú prvýkrát písomne doložené v roku 1818. Až do roku 1834, kedy sa začala stavba prvého kúpeľného domu, dokončeného v roku 1837, sa v dokumentoch kúpeľné využitie prameňov neuvádza. Prvá sezóna v kúpeľoch sa začala v roku 1838 a trvala až do roku 1859, kedy kúpeľný dom zhorel a následne bol obnovený v roku 1861. Obdobie 1. ČSR bolo pre brusnianske kúpele obdobím rozkvetu. Na ubytovanie v kúpeľoch v tom čase slúžili 3 jednoposchodové hotely (Ďumbier, Vepor, Paula) so 150 izbami. Po

2. svetovej vojne boli kúpele v zlom technickom stave, ktorý ešte zhoršil požiar v roku 1947. Na obnovu brusnianskych kúpeľov sa podujali Podbrezovské železiarne, ktoré sa v roku 1947 stali ich novým vlastníkom. Rok 1948 odštartoval proces znárodňovania a kúpele v Brusne sa dostali do rúk štátu (Hronček, Maliniak, 2007). Najväčšie architektonické zmeny zaznamenali kúpele po roku 1974, kedy sa začalo s výstavbou pavilónu Poľana, ktorý bol otvorený v roku 1985 a následne zmodernizovaný. V súčasnosti sú kúpele Brusno akciovou spoločnosťou.

Dotazníkový prieskum v obci Brusno

Potenciál obce spočíva v jej danostiach, tak v prírodnej, ako aj v socioekonomickej sfére. Ich poznanie je základnou podmienkou dlhodobého procesu regionálneho a trvalo udržateľného rozvoja zasahujúceho do všetkých oblastí života.

Pri dlhodobom plánovaní regionálneho rozvoja obce je najdôležitejším krokom poznanie názorov, želaní a potrieb obyvateľov obce. Metóda percepcie je nástrojom, prostredníctvom ktorého možno poznať názory obyvateľov žijúcich v území. Problematika percepcie je veľmi často spracovávaná v prácach geografického charakteru. Percepciu cestovného ruchu v mikroregióne Termál analyzovala vo svojej práci napr. Oremusová (2009). Kramáreková a kol. (2007) sledovali tento jav na príklade mesta Nitra. Preto sme v obci uskutočnili dotazníkový prieskum, ktorý nám má priblížiť, do akej miery sú obyvatelia spokojní, resp. nespokojní s kvalitou života v obci a akým smerom by sa mala obec ďalej rozvíjať. Stratégia regionálneho rozvoja by neplnila svoju hlavnú funkciu, keby v nej neboli zahrnuté názory a potreby obyvateľov. Práve zistenie názorov obyvateľov na spokojnosť, život v obci a možnosti rozvoja obce, boli cieľom dotazníkového prieskumu.

Dotazník sa skladal z dvoch častí. Prvá časť bola venovaná charakteristike respondentov. Respondent definoval svoje pohlavie, vek, najvyššie dosiahnuté vzdelanie a ekonomickú aktivitu. Druhá časť obsahovala 9 otázok, v ktorých mohli respondenti vybrať jednu alebo viac možností. Niektoré otázky boli realizované otvorenou formou. V nich mali respondenti vyjadriť svoj názor. V dotazníku sme sa zamerali na hodnotenie súčasnej kvality života v obci a možností jeho rozvoja.

Na dotazníkovom prieskume sa zúčastnilo 100 obyvateľov obce. Z celkového počtu to bolo 47 (47%) žien a 53 (53%) mužov. Z hľadiska vekovej štruktúry dominovali respondenti vo veku 20-29 rokov a to podielom 29 %. Podľa stupňa najvyššieho dosiahnutého vzdelania tvorili najpočetnejšiu skupinu respondenti so stredoškolským vzdelaním s maturitou v počte 50 osôb (50%). Z hľadiska stupňa ekonomickej aktivity respondentov bolo najviac zamestnaných a to až 49 % (Parobeková, 2012).

V druhej časti dotazníka sa venujeme vnímaniu regionálneho rozvoja

a možnostiam rozvoja cestovnému ruchu v obci. Dôležitým aspektom pri sledovaní percepcie je informácia o dĺžke bývania v obci. Najviac respondentov bývalo v obci viac ako 21 rokov. Pri otázke, či sa respondenti zaujímajú o dianie a život v obci, odpovedalo kladne 94 % opýtaných. Pozitívny postoj k rozvoju obce vyjadrilo v ďalšej otázke 86 % respondentov. Informácie o obci pochádzajú z rôznych zdrojov, preto ďalšia otázka bola smerovaná týmto smerom. Najviac informácií mali obyvatelia z miestneho rozhlasu (54 %). Obec Brusno má však aj veľa nedostatkov, ktoré v dotazníkovom prieskume respondenti špecifikovali (graf 1). Respondenti mohli uviesť aj viac možností. Za najväčší nedostatok považovali chýbajúci bankomat, túto možnosť uviedlo až 68 opýtaných. Za nim nasledoval nedostatok pracovných príležitostí a málo kultúrnych a športových podujatí.

Graf 1: Nedostatky obce Brusno

Graph 1: Weaknesses of the Brusno municipality

Zdroj: Anketový prieskum, spracovala Parobeková (2012)

V centre obce Brusno je lokalizovaná budova bývalej materskej školy, ktorá je nevyužitá, preto sme sa respondentov pýtali na možnosti jej využitia. Vzhľadom k vekovému zloženiu obyvateľov obce, uviedla viac ako polovica opýtaných, že v jej priestoroch by sa mal zriadiť dom sociálnych služieb (graf 2).

Obec Brusno je charakteristická miestnymi kúpeľmi, ktorých pitný účinok je najvýraznejší pri ochorení tráviaceho ústrojenstva. Liečebný účinok je možné pozorovať pri ochoreniach srdcovo-cievnych, kožných ale aj ochoreniach pohybového aparátu. Využívajú sa štyri minerálne pramene – Ondrej, Ludvik, Paula a Ďumbier, ktoré majú prakticky rovnaké chemické zloženie. Všetky sú využívané na pitnú kúru a prameň Ondrej súčasne k príprave minerálnych uhličitých kúpeľov.

Graf 2: Využitie priestorov materskej školy v obci Brusno

Graph 2: Exploitation of place nursery in the Brusno municipality

Zdroj: Anketový prieskum, spracovala Parobeková (2012)

Na otázku, či je existencia kúpeľov v obci Brusno kľúčová pre ďalší rozvoj cestovného ruchu dôležitá, sa až 82 % respondentov vyjadrilo, že áno. Ďalších 10 % to nevedelo posúdiť. Pôvodné kúpeľné domy v obci, ktorých stav je v súčasnej dobe nevyhovujúci, boli predmetom záujmu ďalšej otázky. Prevažná časť opýtaných konštatovala svoj negatívny postoj k stavu kúpeľných domov, čo predstavovalo 51 %. Iba 16 % si myslí, že stav kúpeľných domov je dobrý.

Existencia kúpeľov je veľmi dobrým predpokladom rozvoja cestovného ruchu. Preto bola ďalšia otázka smerovaná k tomu, aké služby cestovného ruchu v sledovanom území chýbajú (graf 3). Najviac respondentov sa zhodlo v názore, že sú to stravovacie služby. K rozvoji by podľa obyvateľov pomohlo aj viac kultúrno-spoločenských podujatí, ktoré uviedlo 22 respondentov a na ďalšej pozícii by respondenti privítali viac ubytovacích zariadení.

S návrhmi pre zlepšenie cestovného ruchu v obci súvisela ďalšia otázka, kde bola respondentom ponúknutá pestrá škála možností odpovedí. Najviac z nich však považuje za dôležité vybudovanie kúpaliska, ktoré si zvolilo 26 respondentov a dobudovanie lyžiarskeho vleku s počtom odpovedí 18 (graf 4).

Záver

Obec Brusno má vďaka dlhoročnej tradícii kúpeľníctva veľký potenciál pre svoj ďalší rozvoj, k čomu prispieva aj celková spokojnosť obyvateľov s kvalitou života v obci. Je však potrebné neustále zvyšovať snahu o pozitívnu propagáciu obce z hľadiska cestovného ruchu a kúpeľníctva. Jednou z možností je zriadenie turisticko-informačného centra, ktoré by podporovalo propagáciu obce medzi turistami.

Graf 3: Chýbajúce služby cestovného ruchu v obci Brusno

Graph 3: Missing services of tourism in the Brusno municipality

Zdroj: Anketový prieskum, spracovala Parobeková (2012)

Graf 4: Návrhy na zlepšenie cestovného ruchu v obci Brusno

Graph 4: Proposals for improvement of tourism in the Brusno municipality

Zdroj: Anketový prieskum, spracovala Parobeková (2012)

K rozvoju obce by prispelo aj organizovanie väčšieho počtu kultúrno-spoločenských podujatí a širšia sieť stravovacích a ubytovacích zariadení. Negatívnym javom v obci je aj súčasný neuspokojivý stav pôvodných kúpeľných domov. Tieto historické budovy by sa mali v čo možno najkratšom čase zrekonštruovať, vďaka čomu by získal kúpeľný park opäť svoj atraktívny vzhľad a vyššiu výpovednú hodnotu. V obci by sa mala tiež zvýšiť angažovanosť obyvateľov vo veciach verejných. Tiež by sa mala zlepšiť kooperácia samosprávy

a podnikateľských subjektov. Myslíme si, že by sa pravidelne mali konať stretnutia vedenia obce s obyvateľmi, kde by sa vyjadrili jednotlivé názory na súčasný stav a ďalšie perspektívy rozvoja obce.

Literatúra

Hronček, P. 2004. Monografia obce Svätý Ondrej nad Hronom - Brusno. Brusno : Obecny úrad Brusno, 2004. 160 s. ISBN 80-969149-5-2.

Hronček, P. – Maliniak, P. 2007. Krajina, história a tradície čipkárskych obcí Horehronia. Banská Bystrica : Ústav vedy a výskumu Univerzita Mateja Bela, 2007. 306 s. ISBN 978-80-8083-540-8.

Kramáreková, H. – Czaková, G. – Vilinová, K. – Dubcová, A. 2007. Percepcia regionálneho rozvoja mesta Nitra jeho obyvateľmi. In Geografické informácie 11 : Problémy geografického výskumu Česka a Slovenska. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2007. ISBN 978-80-8094-137-6, s. 257-271.

Oremusová, D. 2009. Vnímanie cestovného ruchu v mikroregióne Termál. In Geografické štúdie. ISSN 1335-9445, 2009, roč. 13, č. 1, s. 59-68.

Parobeková, K. 2012. Regionálny rozvoj obce Brusno. Diplomová práca. Nitra : FPV UKF; Katedra geografie a regionálneho rozvoja, 2012. 69 s.

Rajčáková, E. 2005. Regionálny rozvoj a regionálna politika. 1. vyd. Bratislava : Univerzita Komenského, 2005. 119 s. ISBN 80-223-2038-2.

PERCEPTION OF REGIONAL DEVELOPMENT BY RESIDENTS OF THE BRUSNO MUNICIPALITY

Summary

Brusno has, due to a long tradition of spas, great potential for its further development. Also contributing to overall satisfaction with the quality of life of residents in the village. However, it is constantly increasing efforts to promote positive municipalities in terms of tourism and spa. One option is to establish a tourist information center, which would support promoting the village among tourists. The development of the village would help organize a larger number of cultural and social events and a wider network of boarding and lodging facilities. Negative phenomena in the municipality is the current unsatisfactory state of the original bathhouses. These historic buildings should be in the shortest time possible to reconstruct, making the spa park again gained its attractive appearance and a higher information value. There should also increase the involvement of citizens in public affairs. It should also be improved cooperation governments and businesses. We think that should be regularly held meetings with the residents of the municipality, where they expressed different views on the current state and prospects of further development of the municipality Brusno.

RNDr. Katarína Vilinová, PhD.

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra

E-mail: kvilinova@ukf.sk

RNDr. Gabriela Repaská, PhD.

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra

E-mail: grepaska@ukf.sk

Mgr. Katarína Parobeková

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra